

Berättat är f. d. glasmästaren
Karl Helgren, född 1879 i
Lindfors, Harenhagens socken,
Fäders glasmästare. Föräldra-
na flyttade till Berings, Hel-
gums socken 1889. Karl Helgren
var kvar i Berings till 1916, då
han flyttade till Skärås, där Skär-
söns glasbruk grundades där, vilket
nedlades 1922, där arbetarna bildade
Skärås glasbruk. Han varit ledar-
mot i taxeringsnämnden samt
kassör i föreläsningssällskapet.

Har ett kort på den
föreläsningssällskapet av Ber-
ings munika där.

Svar på

ACC. N:R M. 12417:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Frågor angående helg och högtid
vid glasbruket i Åsers län.

Luf. 77

11. På 1890-talet slutade arbetet
vid Rönnefors i regel kl. 5, om
glaset räckte så länge. Det var
lika alla dagar i veckan. Vi
hadde en halv timmes frukost- och
middagsrast. Fåga föreningar
fanns på den tiden, så arbetarna
höllade om att komma upp till
mesta förfärd. Om glaset räckte
kunde vi t. o. m. på lördagarna på
arbeta till kl. 6. Hustruödrarna
stodade i hemmen på lördagarna,
så det var lite snyggt till sön-
dagarna. Fåga karknätter fanns
på den tiden, så de dog ut tras-

mattorna. Varje kväll så även lördagskvällarna samlades unga och gamla i hyttan och pratade historier. Där satt ungdomar och även fliskor och hörde på de äldre berättelser. Det var berättelser om spöken och om allt möjligt.

2). Lördagsarbete förekom inte vid Risterfors på 1890 talet, men alla aflnar såsom jul-påsk-pingst- och midsommaraflnar fick vi arbeta. Arbetet vid bruket började kl 5 på morgonen, men småpojkarna i 9-10 års ålder fick börja arbeta redan kl 4 på morgonen med att släsa i ordning stolar och verktyg till

mästare och brennare kom ned.
Mästarna skulle väska kl 1/2 5- och
det fiske småpojarna göra.

Söndagsarbete har förekommit i
Mölndals, men endast när det varit
mycket brötten. då har det enligt
ordet varit 75% förhöjning.

3) Om söndagarna sleg min far
som även var jägare och fiskare
något visst samma tid som på var-
dagar. Jag minns aldrig, att han
låg till kl 7 någon morgon. De
som inte hade någon särskild
sysselsättning låg lite längre om
söndagarna.

4) Måltidstiderna var samma var-

dag och söndag. Frukost kl 9 och
middag kl 1. I mitt hem står
för var måltid var det bättre
än på andra ställen, står jocke
kom från kaffer- och slakarfamil-
jer. Dessa arbetare fisk på 1890-
talet arbetade i 11-13 timmar för
50 öre om dagen. Slaktare, som
hörde omkring med kött i öppna
vagnar, kom i regel på lördagar-
na och likaså fisk knacker.
brukade komma då, så det blev
bättre mat till söndagen.
På söndagarna användes slak
på bordet. Hemma användes
emellertid slak även på vardagar-
na.

5) På söndagarna gick inga visor
gjorda bruket i sina tygkläder,
men de arbetare som hade ut
visor hade gick nog tur som helst.

6) På söndagarna gick pojkar
och flickor från bruket till kyrkan
i Råghult. Om det var för att hära
Guds ord är en annan sak. Många
stannade utanför kyrkan och gick
inte in utan samledes i gården.
De äldre glasblåsarna gick också
till kyrkan men inte regelbundet,
men de gick in sällan, de inte
gick för någon särskild skull
t. ex för att hjälpa någon. Det
var inte på långa vägar allmän
sed, att man gick i kyrkan.

Vid Riksförbunds var ett 70-tal arbetare. Det var inte höften som gick regelbundet till kyrkan. Min far gick inte till kyrkan så länge jag minns. Vid begravnings- äkte han till kyrkan, och då var han inne, och likadant, så jag och mina systrar konfirmerades var från med. Det var likadant med min mor, men hon var ännu mera fri av sig. Hon var precis motsärande till religionen. Hon och likadant far lärde mycket Walter Scott, Victor Hugo, och senare de Tolstoj och Dostoevskij. Hon lärde mycket s. k. fridärbare- böcker. Inte så hon var mot- ståndare till att religiöst men till

dagmena. Han var friare än sina
kamrater bland glasblåsarna
na i smärket och disputerade
ofta med dem.

Mina försedrar gick aldrig till
nattvarden. Inte heller när vi i
synhan konfirmerades. En del
målare och arbetare gick till
nattvarden, fast det var nog inte
ofta det heller. Då de gick
till nattvarden var de klädda i
svart. Det var ofta de kläder
de haft, när de gift sig och som
de hade livet igenom. Det var
inte regel att försedrar gick
med sina barn till nattvarden
vid konfirmerationen, men var
det så någon glasblåsare gick

hile näte vanden, var det så.

Endast mäntarna visade glans-
bunken hade rätt rätt. De gick
av till och rättade men ofta var
rättningen utlyst till vardagen
och så var det om och om till
de gick fritt att gå.

H. Arbetare, som gick till kyrkan,
gick till fört. Så gjorde vi till fört
var 2/3 år, så vi började köpa
cyklar. Rätt hantverk gjorde vi
endast visst begravnings. Bunken
hade hästar, som arbetarna så
fick låna och betala för. Bunken
hade 6 par hästar. Så bruksgården
var 2 huskar, som så köptes.
Annars fick man leja en land ut.

ifrån gårdarna, men det var långt
till dem. De närmaste var Silver-
cke och Gillebondsbygd.

Ungslamen berättade om län-
dagskvällen att de skulle gå till
kyrkan. På söndagsmorgonen
samlades vi utanför kyrkan, och
sedan samlades ungslamen upp
vid vägen. Påskan och fliskan
gick i flask. Det pröjades skoj.
Någon psalmbok hade vi aldrig
med oss, för gick vi in så låg
uteside gamla psalm böcker i kån-
karna. Var det mycket väder
eller vinter, så gick man in.
På sommaren, om vi inte gick
in, så samlades vi i gården
vid Sigbrets kyrka och så

dräppades även andra pojkar och
 flickor från sasknen, det var
 enda samlingsplatserna där.

På 1890-talet fram till 1900
 hade vi särskilda kyrkor, som
 flyttades fram varje år. Vi ryckte
 fram en rugga varje år. Koralen
 satte på ena sidan och från
 himmen på den andra. I kyrkan
 var rätt drängt särskilt vid
 helgerna. Det var mycket skrig
 bänder som gick i kyrkan utom
 vid julen, då även bruket
 gick. Till julen gick särskilt
 från bruket på en 50-60 man.
 I Larkugnen gick vi spinge släcker,
 som vi hade med oss till dess

8). Tring bruket i Rierfors är rätt
måns känt. Uppå i gårde i det
s. k. Augusts gårde var en ståt plats,
där ungdomen brukade samla för att
dansa. I min ungdom var rätt
många som hade enkelradiga drag-
spel. På lördagskvällarna om som-
maren gick vi dit upp vid 8-9 tiden.
När alla mäntarna hade jung-
frur på den tiden, men de gick in-
klara av det hemma fört. Lika-
dant var det på söndags em.

1903 bildades fackförening i
Rierfors, men redan 1895 hade en
musikförening bildats, där mässings-
instrument spelades. Vi hade en
lärare, och alla vid bruket an-
ställda arbetare gick till en viss

angift. En anförare fick lägga
25 öre, en nyblirare 50 öre, en be-
makare 75 öre, en mätare 1 kr och
tombet län hade varje månad 5 kr.
För lärare hade vi en tjänstare
Roth. Vi hade lärare 3 månader
varje år. På den tiden fanns
ingen musikskola närmare än i
Kosta. Vi reste omkring till
skyttefester och lag 5 kr pr man-
dret var en s. t. sextett. För
dricksfacket spelade vi turnusalt-
ligen, när vi haft lärare. Då bjöd
patron på förfriskningar nere i
trädgården för musikören och
läraren. När patron hade främ-
mande hos sig fick vi också
spela. Parvisangen var i värketen

av patrarns trädgård. Där såg vi
trass gäster, som ofta var från
England. Det var sådana som
köpte glas.

Kassföreningen kom 1903. I bör-
jan var det skidgäster, som va-
rade ända fram till 1907, då det
blev lite lugnare.

År 1904 byggdes dansbana på
en ö, där en grenar sig. Ön heter
Skussön. Bunket ägde platsen,
men vi fick köpa om att rätta
upp en dansbana där. Jag hård-
skrig, att någon präst var mot
dansbanan. Ett till år var en
tro.

För att demonstera reste vi
sedan förening bildades till Kosta

och Nybro. Även till Söndgästträn
reste vi många gånger under
Peterséns tid. Där var ju laskaut,
men det var senare,

9). De äldre gubbarna spelade
krackert på en krackertplan om
söndagsen. Ett lag brukade gå
Ericsamman och spela pippe,
men spelade bort om pengar gjorde
de inte mycket på den tiden.
Täljan klädde de sig i klage och
slips utan hade endast ett skjer-
ta, när de gick hemma. Karlar-
na gjorde annars ingenting, men
kvinnorna fiske laga till mat som
vanligt. I mitt hem lärdes aldrig
en någon portilla. Sam litet

14

?

?

minns jag, när jag var en 6-7 år,
så mina yngre systrar fick lära
margonbär, men sedan behövde
de det aldrig. Och jag behövde
aldrig göra det.

Båken se nr 6.

Fåga arbutare bidningar fanns på
den tiden. Min far hade en slakt-
trömsbidning. Ibland dagens
Nyheter eller Aftonbladet. Sedan
jaktföreningen kunde man se hade
de flera arbutare Smålands
Folkblad.

10/ Tidigt om sändagsmorgnar-
na brukade vi om samman-
samla till gårdarna. då gick vi
ut i skogen och spelade. Böke-

alla jäkarna ofta om sommaren.
då skulle vi vara ute i skogen,
när solen gick upp. Ibland så
man inte något på den natten.
På dessa gånger brukade gifta
särskilt nygifta vara med. Men
mina föräldrar var med ibland
ute i skog och mark. då hade
vi kaffe och läskedrycker, med
oss, och sådana som använde
sprit hade det med sig. Flickor-
na drucke upp. de drucke
ha med sig ett stort kakor,
som de drucke upp på. Och så
brukade vi vara i närheten av
en bäck, när det var vatten.
//. Se ovan.